

EL PERQUÈ D'UNA EXPOSICIÓ DE GOIGS

Josep Mas Segura

Aquest anys se celebra el centenari del naixement del prolífic gogista Ricard Vives i Sabaté. Fill de Francesc Vives i Buldó, mestre nacional a les Borges Blanques i d'Isabel Sabaté i Jaumà, mestressa de casa. Tenia un germà i una germana més grans. El Ricard, va néixer per circumstàncies familiars, a Reus el 19 de juliol de 1907. La infantesa va passar-la a les Borges Blanques. Quan tenia 12 anys, van destinar al seu pare a exercir la docència a Vilanova i la Geltrú, traslladant-se, per tant, tota la família al nou destí. L'any 1934 aprovava, amb el número set, les oposicions de mestre, incorporant-se al Grup Escolar Gil i Gil de l'Hospitalet de Llobregat. Va contraure matrimoni l'any 1935 amb Mercè Fontanillas i Ibarra, fruit del qual, n'és la seva única filla Mercè. Va morir a Vilanova i la Geltrú el 19 de desembre de 1995, als 88 anys.

És d'admirar la seva capacitat de treball. Mestre de professió, però crec que també es podria considerar *mestre* de les diferents disciplines artístiques que va practicar en el decurs de la seva vida.

Bon dibuixant, pintor, il·lustrador, xilògraf, editor, impressor, gravador, etc. L'any 1947, rebia l'encàrrec del vilanoví Ramon Ferrer i Parera, de col·laborar en la publicació d'una col·lecció de goigs dedicada als sants vilanovins, i aquí comença l'espectacular treball gogístic format per 1.256 goigs catalogats. Però a més a més dibuixava, xilografava o el que convenia en altres edicions. Almenys va participar en 10 col·leccions de goigs que no estan inclosos al catàleg, així com també en edicions d'altre format, auques, llibres, col·leccions iconogràfiques, ex-libris, etc. A la relació d'obres en les quals ha col·laborat hi ha 45 registres.

Cal tenir present que va començar aquesta etapa gogística l'any 1947, als 40 anys, i va estar publicant fins l'any 1985, als 78 anys d'edat. Si fem un lleuger càlcul surt a un promig de 33 goigs per any, però si tenim en compte que els anys 1950 i 1951 no en va publicar cap, aquest promig és de 35 goigs per any. L'any 1969 és un any extraordinari, en va publicar 79, amb un promig de més de 6 goigs per mes.

Ha editat, ha imprès, ha escrit, ha adaptat texts antics al català actual, i fins i tot ha musicat goigs, de diferents advocacions marianes, a Jesús, a sants i santes, així com també goigs no religiosos, altrament dits profans. Bàsicament, el català és l'idioma que utilitza, tot i que n'ha editat 60 en castellà, 3 en francès, 6 en gallec, 4 en xinès i 1 en llatí.

Per tal de conèixer el país va seguir les carrerades que seguien els pastors per dur el bestiar a les pastures de la muntanya, fins i tot en va fer un mapa datat a l'any 1987. Això li va fer conèixer paisatge, paratges, ermites i gent, que van permetre-li que aquesta amplíssima col·lecció de goigs compti amb 193 localitzacions diferents. Una de les carrerades passa pel Santuari de la Brufaganya. (*"El Territori i la Casa"*, 2n. Curset d'estiu d'Arquitectura Popular, Segarra Urgell, del 6 al 10 d'agost de 2001, Pagès editors, 2002).

En quan a les advocacions tal com el món gogístic ho acostuma a fer, les podem dividir en 5 apartats:

- Goigs Marianes.- 530 advocacions, dels quals 246 corresponen a temes de Montserrat, fet que ha portat a localitzacions tant inversemblants com Moscou o Ceuta per exemple. Una advocació curiosa és a la Mare de Déu de la Caritat del Cobre de l'Havana (Cuba), cal dir que els seus sogres havien estat una colla d'anys a Cuba.
- Goigs a Sants.- 513 advocacions. L'advocació a Sant Magí és la més nombrosa amb dues carpetes de 15 goigs cadascuna i 11 exemplars solts, en total 41 goigs. Sant Jordi amb 38 goigs és l'advocació que segueix. El goig núm. 638, està dedicat a Sant Pere el Gros de Cervera.
- Goigs a Santes.- 82 advocacions. Santa Llúcia amb 13 goigs i Santa Magdalena amb 10, són les santes més editades.

Imatge capturada de la pel·lícula *Un miler de goigs* de Pau Giralt i Marcé.

- Goigs a Jesús.- 132 exemplars. Jesús a la Creu, amb 74 edicions, és el goig que destaca. En aquest apartat hi trobem amb el núm. 1.164, el del Sant Crist de Sant Antoni de Cervera. Cal esmentar, també, els 19 goigs dedicats a Nadal.
- Goigs profans.- 29 exemplars. Es poden agrupar en diferent apartats:
  - Biogràfics: Jaume I, el Conqueridor (208), Àngel Guimerà (224), Antoni Nicolau (225), Joan Bruguera i Valls (873), Mn. Jacint Verdaguer i Santaló (961, 962, 1.050), Cobles de les cinc vocals (1.025), Joan B. Batlle i Martínez (1.139).
  - Documentals: Carrer de Petritxol de Barcelona (79, 86), Claustres de la Catedral de Barcelona (102), Gegants del Pi (185, 186), Relloge de sol del carrer Petritxol (243), Vell carrer de Petritxol (386), Cobles de Nuviances (722), Homilies d'Organyà (854).

- Humorístics: Mossèn Borra (83, 149), Arca de Noé (88), Home del sac (94), Patriarca Noé (180), Processó de les rates (265), Mestre coc n' Antoni Sasplugas (359).
- Sèrie cervantina composta per 4 exemplars: El Quixot de la Manxa (89), Dulcinea del Toboso (92), Cervantes (95) i Llibre del Quixot (98). Dos exemplars d'aquesta sèrie es poden observar a l'exposició que hi ha, fins el dia 24 d'agost, al Museu Comarcal: *El Quixot dels Ignorants. Joan Amades i la popularització del Quixot* .

Si sumem el nombre d'advocacions veurem que el total és de 1.286 goigs, 30 més dels catalogats. Això es deu a que hi ha goigs amb dues advocacions, per exemple: Sant Cosme i Damià (8), Sant Gervasi i Sant Protasi (1), Sant Pere i Sant Pau (10), a les col·leccions de Creus, tenia per costum fer un goig final on les incloïa totes, etc.

Els imprimia en diferents suports i textures: en paper corrent, en paper de qualitat i orla de color, en paper Castell, de fil, en cartolina i pintats a mà, i en pergamí, també pintats a mà. A l'exposició hi podreu veure la sèrie complerta al goigs del Sant Crist de Sant Antoni. En quant al tiratge acostumava a indicar-lo al dors. En el dors de molts goigs, a més a més de la justificació del tiratge, de les dades de l'edició i del patrocinador; també hi imprimia dades de l'advocació, detalls d'història, dibuixos i altres fets que ajudessin a millorar l'edició.

Aquesta bastíssima producció es va interrompre als seus 78 anys, no per l'edat, no! Per temes fiscals! Ves per on! Cal suposar que se sentia agobiat i va decidir plegar. Aquesta circumstància fa pensar que decidís donar als seus amics el material que ell bonament creia que podria fer-los gràcia. Només han anat a parar a una entitat, a l'Associació de Gogistes Tarragonins, els més de 350 clixés. Fins i tot a la seva filla només n'hi va deixar una mostra: *Amb mitja dotzena de goigs, la meva filla ja en té prou com a record del seu pare*. No existeix, com seria lògic pensar, un apartat en algun arxiu vilanoví on hi hagi el fons "Ricard Vives i Sabaté". És una llàstima, ja que amb tot el material que va sortir de les seves mans i del seu cap, n'hi hauria per fer-ne un museu.

Treballador com era, els últims anys de la seva vida els va dedicar a la pintura. El mes de febrer de 1987 en feu una exposició a la galeria d'art

Imatge capturada del vídeo de l'exposició núm. 100. Vilanova i la Geltrú.

“La cava” de Vilanova i la Geltrú, i en pocs dies va vendre la majoria dels quadres...

Després d'aquestes pinzellades, i per a recordar a tant singular personatge, buscarem la relació que ens consta que va tenir amb Cervera:

- Per la Guerra Civil (1936-1939), va ser mobilitzat l'any 1938, als 31 anys, per incorporar-se a les files de la Secció de Cartografia, amb grau de tinent i va ser destinat al front de Balaguer. En un bombardeig va resultar ferit en un peu i la primera intervenció van practicar-li a l'Hospital de Sang ubicat a la Universitat de Cervera.
- Durant el període en que recollia material i informació, consta que va estar a Cervera.
- L'any 1971, per les festes de Nadal va fer una exposició de goigs a

la Sala de Cultura que “la Caixa” tenia al carrer General Güell. Acostumava a fer exposicions per tal de mostrar la seva obra, a tot arreu on l’hi demanaven. S’oferia a fer un nou goig per alguna imatge que no en tingués, o bé a recuperar o adaptar alguna edició antiga; el que es cregués més convenient. En aquesta ocasió va editar un goig dedicat a Sant Pere el Gros, en va fer la lletra i el dibuix, aquest correspon a la talla de Sant Pere feta per Tomàs Padró durant el segle XVIII. Al periòdic Segarra núm. 661, de 15 de gener de 1972, el Sr. Ramon Turull, al detallar l’Exposició de Goigs a l’apartat “Parlem-ne”, feia una crida per musicar-los...

- L’any 1982, per la Festa Major de setembre, es va fer de nou una exposició de goigs, acompanyada de la premiada pel·lícula *Un miler de goigs*, de Pau Giralt i Marcé, del Prat de Llobregat. En aquesta ocasió va editar un goig pel Sant Crist de Sant Antoni. La lletra és de P. Codina i Martí C.M.F, la música de Simó Giribet i Puig, el dibuix de la imatge de J. Cuadras, i el detall històric de Josep M. Llobet i Portella.
- Cal dir que el músic Josep Sancho Marraco, persona molt vinculada a les nostres entranyables *Completes*, ha posat música als goigs núm. 87, 118, 252 i 839.
- El Ramon M. Razquin m’indica que en les invitacions que feia Ricard Vives i Sabaté per anunciar les exposicions, hi havia una explicació de la seva obra feta pel vilanoví, però fill d’Igualada, Joan Rius i Vila, qui és l’editor també d’alguns dels goigs. Doncs resulta que és molt probable que coincidissin a Cervera durant la Guerra Civil: quan Vives i Sabaté va estar ingressat a l’Hospital de Sang de la Universitat, Rius i Vila hi estava destinat com a escriptor del Cos de Sanitat. Al llibre de Xavier Garcia, “*Ricard Vives i Sabaté, una vida per als goigs*”, hi diu que es van conèixer el 21 de desembre de 1942. Una altra coincidència és que l’any 1971, l’any en que Vives i Sabaté fa la primera exposició de goigs a Cervera, Rius i Vila, dóna una conferència sobre el poeta Manuel de Cabanyes i Ballester a la Sala de Cultura de la Caixa, el dia 21 de novembre del mateix any.
- També, el Ramon M., em fa avinent l’edició d’aquest llibre que

antigament en tenia privilegi la impremta de la Universitat de Cervera: *Llibre compost per Fra Anselm Turmeda ab la oració de S. Miquèl, lo jorn del judici y la oració de S. Roch y de S. Sebastià - Vilanova i la Geltrú: R. Vives Sabaté, 1947, [56] p., [6] f. de làmines, il, 24 cm. Conté inicials colorejades a mà. Enquadernació en pergamí lligat. Paper de fil. Edició de 100 exemplars numerats i firmats per Ricard Vives i Sabaté. Aquest llibre és una còpia fidel de l'editat per Manuel Ibarra a l'estampa universitària cerverina l'any 1749.*

- Repassant el catàleg amb el Ramon M., ens adonem d'altres coincidències:
- En el *Goig a Llaor de Santa Maria del Coll de les Savines de Cervera*, la lletra és de Mn. Antoni Malats, la música de Mn. Lluís Romeu i el dibuix de Marià Ribas Els tres artistes també formen part de la col·lecció de Vives i Sabaté. Mn. Antoni Malats, és l'autor de la lletra del goig núm. 783, *Sant Antoni M. Claret, Montseny*; Mn. Lluís Romeu, posa la música al goigs núm. 783, *Sant Antoni M. Claret, Montseny* i al núm. 894, *Nostra Senyora de la Salut, Ribes*; i Marià Ribas és l'il·lustrador del goig núm.1129, *Sant Zenon, Arenys de Mar*.
- A la relació de poetes hi trobem al cerverí Mn. R. Rovira i Badies, com autor de la lletra del goig núm. 641, *Sant Celoni i Sant Ermenter, Cardona*.

A l'exposició, muntada amb la col·laboració de la Secció de Cultura Popular del Centre Municipal de Cultura, del Museu Comarcal i de la Paeria de Cervera, s'hi podran veure:

- Els goigs que va editar amb l'advocació a Sant Magí (41 exemplars).
- Els dos goigs editats en motiu de les exposicions a Cervera. (Sant Pere i Sant Crist de Sant Antoni).
- El *Goig en lloança de Santa Maria, Mare de Déu. Pietosament enaltida en les antigues i belles imatges marianes que avui dia es veuen curosament guardades a l'admirable Museu Mares de la ciutat de Barcelona*. A la nota documental hi diu: *Imatge de la Verge Maria, en alabastre, originaria de Cervera i pertanyent a*

l'escola de Lleida. És peça capital de l'art català. Segle XIV.

- Les col·leccions de *Goigs en lloança de la Santa Creu. Estampats en homenatge a les tres creus monumentals que es veuen emplaçades a la comtal vila de Santa Coloma de Queralt*. En una d'aquestes creus, la coneguda com a "Creu de la Banyà", una de les imatges que contornen la base de la creu correspon a Sant Magí.
- La pel·lícula *Un miler de goigs*, cedida pel seu autor Pau Giralt i Marcé.
- Les xilografies de Sant Magí del recull que va publicar a *Les belles estampes xilogràfiques catalanes*. Joan Rius i Vila, editor. Vilanova i la Geltrú. 1971.
- Els llibres: *Ricard Vives i Sabaté, una vida per als goigs*. Xavier Garcia, Editorial Gran Peña. Vilanova i la Geltrú, 1991. *Visions d'una vida, Ricard Vives i Sabaté*. Josep M. Armesto-Miró. Vilanova i la Geltrú, 1978. *Catàleg dels mil cent vuitanta goigs estampats per Ricard Vives i Sabaté a la ciutat de Vilanova i la Geltrú*. Ricard Vives i Sabaté, Vilanova i la Geltrú, 1983.
- Els goigs que tenim de l'església de Sant Joan que acull l'exposició.
- S'hauria pogut afegir a l'exposició els goigs que han estat suggerits, patrocinats o encarregats per la Confraria de Sant Magí, com per exemple el núm. 267, *Goig en llaor de Sant Pau*, o la *Col·lecció de set goigs en lloança de la Santa Creu*, del núm. 526 al 532; i amb el núm. 1081, el *Goig en lloança del Sagrat Cor de Jesús*, editat en motiu del quart centenari de la Confraria. Segurament que n'hi ha d'altres, però hem preferit centrar-la en Sant Magí i Cervera.

El material exposat prové de les col·leccions particulars de la Família Razquin, de l'amic tarragoní Daniel Ribas i Ballester, dels *Amics dels Goigs* de Barcelona, de l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera, i de la meva.

Serveixi doncs aquesta exposició per recordar-lo i homenatjar-lo en aquest centenari del seu naixement, de la manera que, segurament, a ell li hauria agradat: en una exposició de la seva obra.